

arallegim

ELS LLIBRES
I LES COSESIGNASI
ARAGAYEgohistòria
(i egoperiodisme)

No és un concepte nou, el d'egohistòria. El va formular Pierre Nora el 1987, anticipant-se als temps. Però és al segle XXI quan ha agafat embranzida. Si des de Tucídides el mètode clàssic es fonamentava en la tercera persona, l'aproximació asèptica, la recerca de l'objectivitat i el fet de guardar les distàncies narratives, ara està deixant pas a relats en primera persona, subjectius i emocionals: els historiadors passen a ser protagonistes, expliquen anècdotes i dubtes sobre la seva investigació com si fossin detectius, mostren les implicacions personals i quasi simbiòtiques amb l'objecte d'estudi, anoten els lligams familiars, mesclen memòria (records) amb història (basada en fonts factuais) i busquen la connexió d'estil, literària, amb el lector. Abans l'historiador s'esborrava (per esdevenir un narrador-déu); ara s'exhibeix (i esdevé un jugador déu terrenal). En paral·lel, des de la literatura, els novel·listes cada cop més fan no-ficció literària a partir de fets reals, històrics: només cal pensar, en el nostre entorn, en Javier Cercas. De cop, doncs, tenim el Narcís historiador i el Narcís novel·lista. I després hi ha el periodisme, que s'emmiralla i alhora influeix tant en la història com en la literatura: també el periodisme és cada cop més emocional, més en primera persona, més subjectiu. Menys objectiu?

L'historiador Enzo Traverso busca les claus d'aquesta eclosió del jo a l'assaig *Passats singulars* (Afers), traduït per Gustau Muñoz. I quines ra-

FERRAN FORNÉ

ons troba? La llista és llarga i suggerent: la presa de consciència sobre els límits de l'objectivitat (per honestat intel·lectual), l'esgotament de l'estructuralisme (en lloc d'estructures, es torna a posar l'ésser humà al centre), el declivi del marxisme davant els temes d'identitat (ara, a més, hauríem passat de la identitat col·lectiva a la individual), el presentisme desacomplexat (la història sempre s'ha escrit des del present, però avui més explícitament), la influència de l'antropologia (amb les seves tècniques d'observació participant), el triomf de l'individualisme (la raó neoliberal d'un món on competim els uns contra els altres), internet i les xarxes socials com a gran aparador selfie (vivim per construir-nos un autoretrat en directe; l'univers epistolar íntim i reflexiu ha deixat d'existir), el passat com un fet privat de

consum emotiu (la família, més que la societat, és el que ens interessa), el descrèdit de la política i les ideologies (amb el consegüent replegament de la història del nosaltres cap al jo, i el perill dels revisionismes), l'auge de la memòria tràgica de l'Holocaust, i en el nostre cas de la Guerra Civil (de nou el protagonisme és de les persones individuals, de les víctimes), i la ja esmentada convergència amb la literatura i el periodisme, a les quals cal afegir la creació audiovisual, en especial la docuficció.

Tot això es tradueix en una "nova historiografia subjectivista" que "no s'emancipa del real, però recupera la *storytelling* fent-la lliscar dels actors del passat vers l'investigador-narrador, l'historiador ben instal·lat en el present" i que ja no pensa en la col·lectivitat, sinó en l'experiència individual, sovint la pròpia. El gran defensor d'aquesta nova praxi és Ivan Joblonka, amb el seu *L'histoire est une littérature contemporaine* (2014). Traverso no en fa una esmena a la totalitat, però sí que ens adverteix dels parany, per exemple del "risc gens menyspreable de substituir la raó per les emocions", d'oblidar el nosaltres davant del jo o de caure en el revisionisme equidistant, com creu que li passa a Cercas posant al mateix nivell franquistes i republicans. En fi, Traverso ens cita Spinoza –"ni riure ni plorar, sinó comprendre"– i ens recorda el Flaubert que deia que l'autobiografia és "la més falsa" de les autorevelacions perquè es presenta com "la més sincera".

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

FICCIÓ

[1] **La dona de la seva vida**
XAVIER BOSCH
Columna
512 pàgines i 21,90 € 2/10

[2] **Tàndem**
MARIA BARBAL
Destino
176 pàgines i 18,90 € 1/18

[3] **Napalm al cor**
POL GUASCH
Anagrama
240 pàgines i 18,90 € 7/9

[4] **Consumits pel foc**
JAUME CABRÉ
Proa
184 pàgines i 19 € 3/7

[5] **Canto jo i la muntanya balla**
IRENE SOLÀ / Anagrama
192 pàgines i 16,90 € 5/106

NO-FICCIÓ

[1] **Intrigues i poder al Vaticà**
VICENÇ LOZANO / Pòrtic
464 pàgines i 19,50 € -/14

[2] **El dia que vaig marxar**
ALBERT OM
Univers
190 pàgines i 18,50 € 1/7

[3] **Paraules d'Arcadi**
ARCADI OLIVERES
Angle
176 pàgines i 16,90 € 3/16

[4] **A cor obert**
ORIOL MITJÀ
Columna
302 pàgines i 19,90 € 2/7

[5] **Crim**
CARLES PORTA
La Campana
206 pàgines i 17,90 € 9/66

CASTELLÀ

FICCIÓ

[1] **Sira**
MARÍA DUEÑAS
Planeta
642 pàgines i 22,90 € 1/6

[2] **El olvido que seremos**
HÉCTOR ABAD FACIOLINCE
Alfaguara
320 pàgines i 18,90 € -/186

[3] **El arte de engañar al karma**
ELÍAS BENAVENT / Suma
696 pàgines i 18,90 € 3/6

[4] **El juego del alma**
JAVIER CASTILLO
Suma de Letras
526 pàgines i 18,90 € 2/9

[5] **Independencia**
JAVIER CERCAS
Tusquets
400 pàgines i 21,90 € 4/12

NO-FICCIÓ

[1] **El humor de mi vida**
PAZ PADILLA
Harper Collins
272 pàgines i 18,90 € 1/7

[2] **El infinito en un junco**
IRENE VALLEJO
Siruela
452 pàgines i 23,95 € 2/76

[3] **Un trozo de cielo azul**
ALONSO CAPARRÓS
Planeta
304 pàgines i 18,50 € 3/3

[4] **Dime qué comes...**
BLANCA GARCÍA-OREA HARO
Grijalbo
270 pàgines i 19,90 € 6/33

[5] **Cocina de resistencia**
ALBERTO CHICOTE
Planeta
304 pàgines i 21,90 € 5/4

Rànquing setmanal del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura
Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat

UN TAST
DE CATALÀALBERT PLA
NUALART“La seva ment retorçada
ha fet que tot s’hagi torçat”

Cromines explica que vam passar de *tòrce* a *torçar* perquè els seus presents d'indicatiu coincidien i perquè el participi antic de *tòrce*, que era *tort* –ara és *torçut*–, es distingís de l'adjectiu *tort*. En el dialecte central tendim a dir que un ferro s'ha torçat, i no que s'ha torçut (o tort). Potser per això el DIEC2, a diferència del DNV, ens envia de *tòrce* a *torçar*. Però el que ja no és tan clar és que sentits figurats de *torçar* i el seu compost *retorçar*, avui habituals, siguin formes genuïnes. És bo dir que algú té una ment retorçada? Segons el DRAE, es diu *retorcido* d'una persona d'intenció sinuosa; també es diu d'un llenguatge confús. En canvi, *retorçat* ja no té entrada pròpia. I cap accepció de *retorçar* avala aquests sentits.

És innegable que als sentits figurats, si són transparents, sempre s'hi

pot arribar fent un ús creatiu del llenguatge. El DDLIC entra *retorçat* amb un exemple de Joan Fuster que l'aplica a les metàfores i un de Josep Pla que l'aplica a Cambó. Però és trist que sempre s'imposin els sentits figurats possibles però calcats dels castellans. Sobretot si disposem de formes més genuïnes. Si parlem de llenguatge, ho pot ser *enrevessat*. Si parlem d'un argument, tenim *tergiversat*. I si parlem de persones, tenim *tortuos*, *torturat* i *recargolat*. També és bo saber que el DIEC2 avala, per a persones,

**EL FET QUE TANTS
PLANS ES TORCIN I
CAP S'ESGUERRI INDICA
QUE EL QUE S'ESTÀ
TORÇANT ÉS EL CATALÀ**

retort; i el DNV, *retorçut*. Formes que jo diria que han perdut vitalitat.

¿I què me'n dieu dels plans que es torcen? El DRAE, en l'accepció 15 de *torcer*, ens diu que es diu d'un negoci quan es dificulta i es frustra. I altre cop sembla clar que es pot passar del sentit "desviar de l'orientació que seguia" a aquest sentit. El DIEC2 ho exemplifica amb: "Era un bon estudiant però s'ha torçat". Però no per això s'haurien de perdre maneres més arrelades i menys copiades de dir-ho. A més de *torçar-se* i *frustrar-se*, un pla i un projecte també es poden *malmetre*, *espatllar* i *esguerrar*. El fet que avui tants plans es *torcin* i ben pocs *s'esguerrin*, tal com sovint s'esguerraven les collites –no he sentit mai a un pagès dir que es torcen–, demostra que el que s'està torçant és el català, i no cal dir en quina direcció.